

Vico i la justificació de la pragmàtica

per Amadeu Viana

Resum

La pragmàtica i l'anàlisi del discurs no acostumen a indagar entre el material històric, cercant pistes funcionalistes per entendre l'enfocament modern. El Renaixement representa un moment crucial per una indagació d'aquesta mena, per la seua reacció furiosa contra la gramàtica escolàstica. Durant el Barroc, el punt de vista adoptat per Giambattista Vico segurament és el més interessant per a una avaluació correcta de la filologia de la seua època i la recerca discursiva, pel seu interès per relacionar mots i accions, fins i tot des del punt de vista cognitiu. Avui, investigadors a banda i banda de l'Atlàntic han recuperat l'obra de l'italià, en tant que sistema comprensiu de la relació entre coneixement i llenguatge, amb serioses implicacions filosòfiques. Vico creia (com sosté la pragmàtica moderna) que la raó i els arguments són una adquisició del coneixement humà, després d'haver-se obert camí entre emocions, accions i signes. Els principis inclosos a la *Scienza Nuova* semblen una manera més que correcta d'incorporar el material històric al pensament pragmàtic contemporani.

Sumari

1. Els usos de la història
2. El corrent funcionalista
3. L'aportació de *Giambattista Vico*
4. Altres recerques sobre el col·loquial
5. Referències

1. Els usos de la història

Crapanzano (1996), en un fantàstic estudi sobre la narrativitat i la construcció del jo, empra el diari d'Herculine Barbin, on es descriu la seua gradual presa de consciència sexual contra les rígides compartimentacions decimonòniques. Barbin és educada com a dona, patint el sever allunyament d'una identitat hermafrodita, i en recórrer a poc a poc el camí de la seua altra part masculina, desplega una sexualitat problemàtica, per acabar adquirint finalment una mena d'equilibri dramàtic, explicat amb detall al seu diari.

L'estudi discursiu de Crapanzano se centra en les manifestacions d'aquest text de mitjan del segle XIX.

Esmento aquest exemple perquè la pragmàtica moderna no acostuma a endinsar-se en el material històric, ni sol invocar massa els estudis o les investigacions d'altres tradicions. Crapanzano (1996) és un bon cas d'utilització productiva dels textos, que reclama la nostra atenció i ens interroga sobre els usos de la història.

Possiblement, el cas de més ressò en la utilització moderna de la història per explicar o justificar l'obertura d'una bretxa intel·lectual sigui la *Lingüística Cartesiana* de Noam Chomsky. Encara que un historiador de la lingüística hi pot oposar les convenients prevencions, la direcció cap on assenyalava l'investigador del MIT era la correcta: la tradició mentalista i logicista on se sostenia la preocupació moderna per la ciència lingüística, passant per damunt del metodològic *Curs de lingüística general* de Saussure.

Chomsky només es preocupà d'assenyalar una tradició filosòfica. No s'endinsà en la història de la lingüística per descobrir la repercussió de les idees cartesianes en el tractament concret del llenguatge, ni en les polèmiques sobre l'ús de les etimologies, ni tan sols en la correcció o incorrecció de les classificacions lingüístiques que circulaven aleshores (Droixhe 1978). Fent-ho així, se situava en un altre nivell de la discussió lingüística corrent, i al mateix temps assegurava un tipus de reivindicació de precedents sense precedent fins aleshores.

La gramàtica i en alguna mesura també l'anàlisi del discurs han romàs relativament distants d'aquesta mena de problemes. Sorgides, com a disciplines, de l'entusiasme per l'oralitat i dels nous modes d'accedir-hi i de tractar-la, durant la segona part del segle vint han estat sobretot atentes al material generat per una reflexió lingüística diferent, per una disposició alternativa d'enfocar el problema comunicatiu, significativament centrada en l'acció del context. La idea de la diversitat de funcions, de la variació situacional i de la intervenció de regles subjacents han donat forma a la recerca en línies no molt allunyades a les que van suggerir Jakobson, Benveniste o Goffman.

¿Quin sentit tindria ací la reivindicació de precedents? Tanmateix, la feina alternativa i sistemàtica d'investigadors com M.A.K. Halliday fa pensar en una trama consolidada de pensament lingüístic o pragmàtic diferent en els seus pressupòsits de l'assenyalada pel logicisme d'arrel cartesiana. Endinsar-se en la història de la lingüística per cercar-ne pistes significa en primer lloc esquivar les acusacions de precientifisme que s'acostumen a invocar en la recerca gramatical d'abans de Saussure i la filologia del XIX. Significa també haver de localitzar i definir quins són els temes que ens interessin, i quin és el nivell de discussió de la precedència que s'invoca.

En qualsevol cas, la investigació segurament mereix la pena, si un interessant psicòleg social com Shotter (1993), en el seu magnífic estudi sobre la construcció de la conversa i el paper de la imaginació, reclama la presència de l'italià Gimabattista Vico i la seua noció de sentit comú. Aquesta és la pista que seguirem en les pàgines que vénen.

2. El corrent funcionalista

La idea d'una línia ascendent en la recerca lingüística que culminaria amb el *Cours* de Saussure dibuixa, sens dubte, un panorama massa simple. M'agradaria recordar, més aviat, la cohabitació de maneres distintes de percebre la comunicació i el paper del llenguatge al llarg de diferents etapes en la història de la lingüística i la filologia.

Per assenyalar només el Renaixement com a punt de partida, la reacció dels humanistes davant la gramàtica especulativa queda perfectament documentada en l'assaig de Joan Lluís Vives (1492-1540) *In Pseudo-Dialecticos* (1519). En aquest paper el valencià Vives desplega el seu furor argumentatiu contra la reflexió lingüística autònoma –filla de la pura arquitectura lògica, tal com es practicava a París i a Oxford–, d'acord amb les pressuposicions renovadores de la retòrica humanística. ¿Però quin era l'enfocament lingüístic correcte per a Vives? No el trobarem pas en cap obra específica sobre llengües o gramàtica. Vives deixa molt clar, en diversos llocs de la seua producció, que la idea que té de la llengua és inseparable de la comunicació i de l'aprenentatge, i que l'escriptura és tant un suport històric com una ajuda per al coneixement i l'anàlisi lingüístiques. Això és suficient, si estem pensant en la tradició del funcionalisme i en l'acció del context, però no és suficient si esperem un estudi més intens d'aquestes relacions causa-efecte. No ho és tampoc si ens situem en el costat de la gramàtica i desitgem conèixer les regles pragmàtiques que hi interactuen.

Tanmateix, l'assaig de Vives apunta en una direcció interessant: el funcionalisme i la pertinència de la comunicació. Aquesta pertinència s'expressava bé amb l'expansió del coneixement retòric, i mostra la continuïtat entre els autors. Leonardo Bruni (1369-1444), sense anar més lluny, a propòsit de la traducció, defensava que totes les paraules estaven interconnectades de forma divertida com formant un mosaic, advertint de la facilitat amb què podíem caure en els *faux amis* o les *belles infidèles*, i alhora de la necessitat de comptar amb la major informació contextual i pràctica possible (*De Interpretatione recta*, 1426). Estem lluny ací de l'anàlisi gramatical d'arrel lògica que es postulava més endavant com a fonament de la gramàtica universal.

La diversitat de la tradició funcionalista ens posa també sobre la pista del motivacionisme. Per algun motiu, l'extensió de la hipòtesi arbitrarista, vinculada al judici crític i a l'anàlisi positiva del llenguatge (base, sense dubte, de la important tasca de reconstrucció gramatical duta a terme durant el XIX), ha desplaçat els corrents motivacionistes cap a la perifèria de la investigació. La qüestió delicada és que durant el Renaixement i el Barroc aquests no eren simplement corrents perifèrics i que, mancats d'una hipòtesi racional consistent, és difícil decidir ací què forma part de la trama científica i què no. El motivacionisme era el fonament de les associacions de formes i de sentits que teixien els erudits i els crítics per acostar-se a la reconstrucció dels textos.

Elevat-se des de la història textual fins al coneixement lingüístic general és una altra cosa. Segurament Condillac (1715-1780) i el seu *langage d'action* és un interessant *point de repère* en aquest recorregut. La seua idea de *l'origen funcional i signic* del llenguatge està vinculada a la hipòtesi motivacionista, i al rebuig de l'anàlisi gramatical abstracta. El *langage d'action* de Condillac pressuposava una noció activa de context, un origen de la comunicació lligat a les coses que es feien. Tot i ser pràctica, la semiòtica de Condillac esquivava la teoria lockeana de l'arbitrarietat i reconeixia el valor cognitiu de les associacions funcionals. Un segle més tard, el pare de la sociologia August Comte partiria de pressupòsits així en fonamentar una teoria biològica (també funcional) i alhora sociològica del llenguatge humà i en dreçar-ne la història evolutiva en tant que història dels signes.

3. L'aportació de Giambattista Vico

L'italià Vico (1688-1744) és segurament el punt de referència més interessant en el tombant epistemològic de la tradició erudita a la recerca positiva moderna. Vico, a la seua *Ciència Nova*, desplega una teoria sobre *l'origen del coneixement humà* basada principalment en el llenguatge. La *Ciència Nova* s'obre, per contrarestar la imponent crítica cartesiana als filòlegs i a la història, amb un capítol d'Anotacions cronològiques i històriques que desanimen a qui vagi buscant principis abstractes o declaracions sobre el mètode. La idea del napolità era fonamentar les seues hipòtesis sobre l'ús lingüístic i les funcions socials dels idiomes en una sòlida crítica històrica.

La tesi principal de la *Ciència Nova* és *l'origen poètic o creatiu* del llenguatge. A això està dedicat el llibre segon, on trobarem les millors explicacions funcionalistes sobre l'activitat lingüística, reforçades amb importants consideracions de caràcter social.

És sorprenent que els lingüistes (hispànics) no hagin detectat abans el rebuig de Vico de la tasca gramatical de Sánchez de las Brozas, tingut per un dels principals gramàtics racionalistes de finals del XVI. La línia de Sánchez és congenial amb la idea (aristotèlica) de trobar causes lògiques per als *principis sintàctics* –molt d'acord amb el que s'estudiaria durant el segle XX sota l'epígraf més o menys correcte de lingüística formal. La raresa i el logicisme de Sánchez fan recordar a Vico que la gent parla molt abans d'anar a les classes de gramàtica: “Com si els pobles que trobaren les llengües haguessin abans hagut d'anar a l'escola d'Aristòtil (...)!” [SN44 455].

En línies generals, el funcionalisme de Vico, concebut com la vinculació estreta entre llengües i humanitat, s'oposa al formalisme i al logicisme d'arrel cartesiana. S'oposa també a la idea racionalista (tan difosa durant el segle XX) de concebre la poesia com una desviació de la prosa –d'entendre el llenguatge poètic com quelcom més que l'activitat lingüística quotidiana, com alguna cosa que se n'escapa, que està de més a més. Vico pren el mot *poètic* en el sentit clàssic, amb el significat de *creatiu*. Unint aquests vessants, les hipòtesis funcionals de Vico parteixen del principi de la creativitat lingüística, associada a les primeres produccions lingüístiques humanes, que, evidentment, no són la prosa elaborada dels nostres llibres escrits.

No cal dir que tot això xoca amb bastants dels pressupòsits del coneixement lingüístic modern –en la mesura que aquests pressupòsits s'allunyen d'una hipòtesi funcionalista forta, com la que descriurem ací. Aquest origen creatiu, relacionat amb l'origen informal i brut –sense polir– del coneixement, i amb les primeres passes de la humanitat, és la unió d'una poderosa fantasia i d'un esdeveniment inicial. En el context historiogràfic de Vico, l'exclamació dels primers homes davant el llamp, pensant-se que era la manifestació de Déu. En un context més ordinari, el crit de por.

En l'argumentació viquiana, les funcions es transformen d'acord amb les necessitats i transformen alhora la mena de coneixement. Està clar que la prosa ací és el resultat d'una transformació, d'una evolució que afaïçona el pensament racional, així com l'escriptura alfabètica és una transformació de la primera escriptura per signes. Vico connecta les transformacions lingüístiques i estilístiques amb l'evolució de l'escriptura, en una *magnífica trama històrica*.

Una poderosa transformació és el que produeix el primer signe lingüístic. Vico bolca el coneixement retòric en l'anàlisi del llenguatge. Els primers *caràcters poètics* imaginem de forma natural els continguts, com “[el fet] de concebre els primers homes del món gentil les idees de les coses a través de caràcters fantàstics de substàncies animades, (...) i d'explicar-se amb actes o cossos que tinguessin una relació natural amb les idees (com ara, per exemple, l'acte de dallar tres vegades o tres espigues per significar “tres anys”), i així explicar-se amb una llengua que significués naturalment” [SN44 431]. De manera que resulta un error pensar en l'arbitrarietat de forma generalitzada: “Sobre les llengües vulgars, ha estat rebut amb massa bona fe per tots els filòlegs el fet que significuessin per convenció, ja que, degut a aquests orígens naturals, devien haver significat naturalment” [SN44 444].

La idea d'uns *caràcters poètics* apareix, per tant, vinculada a la formació del sentit i als estats naixents: “[Es] demostra que els primers homes, com els xiquets del gènere humà, no sent pas capaços de formar gèneres intel·ligibles de les coses, tingueren la necessitat natural de fingir-se els caràcters poètics, que són gèneres o universals fantàstics, per reduir-hi, com a models certs o gairebé retrats ideals, totes les espècies particulars semblants cadascuna al seu gènere” [SN44 209]. El més interessant és que aquesta operació de la fantasia és el fonament de les faules i els mites, i el rerefons dels significats que trobem encara en les llengües vulgars, ja que: “La paraula poètica, com hem meditat en virtut d'aquesta lògica poètica, transcorre durant un llarg tram dins del temps històric, així com els grans rius s'estenen bona cosa dins el mar i mantenen dolces les aigües que hi han dut per la violència del curs” [SN44 412]. Vico no deixa escapar la relació entre llenguatge i construcció literària ni la pertinència de la narrativitat com a origen del discurs, posada en relleu recentment per la gramàtica moderna.

L'enfocament funcional estipulat pel filòsof napolità té en compte tres ordres o estats que són també tres nivells de pertinència cognitiva, i que podem relacionar amb els ordres corresponents en la història de la comunicació. Vico es refereix a la llengua dels déus, la llengua dels herois i la llengua dels homes. La primera és la de la creació del món humà, de la qual només tenim restes; la segona és la de les fantasies de les empreses heroiques, simbòlica i oral, i la tercera està representada per les llengües vulgars, escrita i convencional. Aquesta gradació ens permet harmonitzar el que sabem sobre l'expansió de l'escriptura (i la seua successiva transformació, de jeroglífica o sagrada a alfabètica o articulada), amb els seus corresponents ordres socials, i el desplegament del coneixement racional, indiscutiblement vinculat a la llengua vulgar i al convencionalisme. La diversitat de les llengües vulgars és causada per la mateixa activitat humana: “Per la mateixa diversitat de la natura [de les llengües], així com han servat les mateixes utilitats o necessitats de la vida humana amb aspectes diversos, (...) així han eixit, i no d'una altra manera, tantes llengües diferents. (...) Per exemple, encara observem que les ciutats d'Hongria són anomenades de manera diversa pels hongaresos, pels grecs, pels alemanys o pels turcs. I la llengua alemanya, (...) transforma gairebé tots els noms de les llengües estrangeres en formes pròpies natives (...)” [SN44 445].

L'apropiació i la contaminació són, per tant, característiques de les llengües humanes, les quals no són mai tan abundants o riques com les coses que denominen [SN44 446]. Aquesta relació essencial entre paraula i acció, base epistemològica del raonament viquià i de les correlacions que hi traça, és també el pressupòsit en què es basa la seua proposta d'anàlisi lingüística. La formació dels idiomes reproduïx la construcció del coneixement, per tant, després de la creació natural, dels orígens emocionals, van seguir les interjeccions, “veus articulades amb l'empenta de passions violentes, que en totes les llengües són monosíl·labs” [SN44 448]. L'ordre progressiu genera les categories oracionals: els pronoms, les partícules, principalment les preposicions, i en acabat els noms, necessaris per a la constitució de l'oració. “Finalment, els autors de les llengües van formar els verbs, com observem en els xiquets, que despleguen noms i partícules i ometen els verbs” [SN44 453].

Encara que no està fent una explicació gramatical estricta, les observacions del napolità ací i allà sobre aspectes de l'ús lingüístic són particularment interessants, en la mesura que ens permeten seguir la pista funcional de la relació entre estructura lingüística i usuaris. Continua Vico: "Els noms desperten idees que deixen fermes vestigis, les partícules, que hi signifiquen modificacions, fan el mateix; però els verbs signifiquen moviments, i hi aporten l'abans i el després, mesurats des de l'indivisible present, cosa difícilíssima d'entendre pels mateixos filòsofs. I hi ha una observació física que aprova de llarg el que diem, i és que entre nosaltres viu un home honest, afectat d'una greu apoplexia, el qual esmenta els noms però ha oblidat completament els verbs." [SN44 453].

Vico no és un gramàtic. Tampoc desenvolupa gaire més enllà les seues intuïcions lingüístiques. Però està atent a establir les correlacions pertinents: "Fins i tot els verbs que són gèneres de tots els altres –com ara "sum" de l'ésser (...), "sto" de les coses quietes, "eo" del moviment (...), "do", "dico" e "facio", als quals es reconduïxen totes les accions, (...)– devien començar a partir dels imperatius; perquè en l'estat de les famílies, altament pobre de llengua, els pares devien parlar i donar ordres als fills i als fàmuls (...). Els quals imperatius són monosíl·labs, com ens han arribat (...)." [SN44 453].

El seu quadre funcional té l'avantatge d'una gran coherència i de presentar una síntesi històrica plena d'observacions pertinents, i el desavantatge (des del punt de vista actual) de no sotmetre el material lingüístic empíric a la prova positiva. Però Vico precedeix el gran desenvolupament de la filologia del XIX i el gir cap a l'oralitat del segle XX. A favor seu, en canvi, compta la perspectiva anticartesiana de la valoració del llenguatge en el seu context històric –i la radical negativa a considerar-lo aïlladament; i a la inversa, el valor singular que concedeix a la paraula i l'organització dels significats en l'activitat humana i en el conjunt de la societat.

Per a ell la poesia original (= la creació) depèn d'estrictes necessitats històriques. No és un ornament sinó una manera directa i clara d'abordar les coses, moguda per la passió, que la llengua simbòlica elaborarà i que, a través de les confusions ordinàries de la llengua vulgar, comprendrem amb dificultat quan ens arriba escrita. Com a contrapartida, la llengua vulgar facilita la crítica i el desplegament de la raó, comptant amb l'escriptura articulada. De manera que s'estableix una proporció radical: "La fantasia és més robusta com més feble és el raciocini" [SN44 185]. En qualsevol cas, els tres ordres cognitius coexistirien i podríem dir que van sorgir imbricats: "Com que al mateix temps van començar els déus, els herois i els homes (perquè eren homes els que fantasiaven amb els déus i creien que la seua natura heroica estava barrejada de la dels déus i la dels homes), així al mateix temps van començar les tres llengües (entenent sempre que l'escriptura hi feia parió)" [SN44 446].

Aquesta gènesi funcional és també la gènesi de les formes retòriques. Vico continua amb l'anàlisi de gèneres i estils escrits, per reforçar la seua tesi funcional de la precedència del vers –que trobem encriptada en la mateixa etimologia del mot *prosa*. Segurament una altra de les seues troballes interessants és la relació que estableix entre formes retòriques i estils històrics, a partir de les quatre formes clàssiques, la metàfora, la metonímia, la sinècdoke i la ironia. Vico avança rotundament que la ironia és el mode propi de la reflexió racional: "La ironia certament no pogué començar més que en els temps de la reflexió, perquè es forma sobre el fals en virtut d'una reflexió que pren màscara de veritat" [SN44 408]. Això és així en la mateixa mesura que la metàfora es constitueix com a mode propi de les transformacions de sentits i de passions, que originen les faules: "De manera que tota metàfora feta així és una petita faula" [SN44 404]. Vico considera els dos modes intermedis, la metonímia, per la qual les coses que apareixen juntes acaben anomenant-se igual, i la sinècdoke, que converteix el particular en general, com a modes de transició en la construcció retòrica i en les llengües humanes, la qual acaba originant figures invertides de sentit, com la ironia, com hem dit, pròpia dels modes racionals.

4. Altres recerques sobre el col·loquial

La qüestió és que amb aquest gran teixit o tapís funcional, Vico ens proporciona suficients elements per entendre el quadre de variacions pragmàtiques i sociolingüístiques que observem en el nostre context immediat –i per això resulta pertinent en la discussió actual. A partir de Vico podem copsar millor quins són els elements que entren en la trama de l'organització funcional humana: el caràcter inicial i espontani de les emocions i les passions, el paper ordenador i reflexiu de l'escriptura, la relació entre història i estils retòrics, o el caràcter cognitiu de les metàfores –incloent-hi les metàfores sorgides en el col·loquial, naturalment.

Aquest funcionalisme multifactorial ha estat posat en relleu darrerament per Jürgen Trabant i Marcel Danesi, als dos costats de l'Atlàntic. Trabant (1996), des de la tradició alemanya de crítica lingüística, relacionada amb l'humanisme i l'hermenèutica, ha connectat Giambattista Vico amb Leibniz, Herder i Humboldt. Trabant s'interessa per la proposta viciuana de traçar un *diccionari mental comú* de totes les nacions, i la particular posició funcional de l'italià en pensar en l'hipotètic *diccionari* en termes de cohesió temàtica. Trabant es fixa també en les relacions entre memòria, fantasia i enginy en tant que funcions històriques i cognitives, i en ressegueix les pistes en la *Ciència Nova*. La seua revisió de la concepció lingüística de Vico el porta cap a una semiòtica bàsica, que enfonsa les seues arrels en la història i en els esdeveniments, per esdevenir una poderosa ciència del llenguatge.

Danesi (1993) connecta aquestes aportacions amb la moderna pragmàtica cognitiva, i amb una versió de la semiòtica necessàriament no estructuralista o arbitrària, amb una semiòtica dels sentits i la fantasia. En aquesta elaboració de Danesi, el llenguatge no és exactament l'objecte d'estudi, sinó una part d'allò que és abordable. Els fonaments comunicatius estan en un altre lloc, en la capacitat de transformacions de la ment humana, i en l'organització dels sentits i les percepcions –en forma verbal o no. L'avantatge de Danesi és proposar un Vico modern, accessible als interessos de la investigació lingüística, i particularment permeable també a la metàfora.

Tots dos autors, Danesi i Trabant, coincideixen en el disseny del napolità de dreçar i acceptar una teoria del coneixement sostinguda en el llenguatge, no pas vist com una estructura, sinó com una activitat, a partir del seu ús. Vico mantenia des dels seus primers escrits llatins que la recerca lingüística podia i havia de crear claredat i distincions en els conceptes filosòfics. Potser la qüestió més interessant és que es tractava d'un autèntic programa d'investigació, desplegat al llarg de tota la seua obra, centrat en les paraules, que s'enfilava per una (aleshores) insegura etimologia fins a construir un mapa nociu i pragmàtic –al voltant de les funcions lingüístiques.

Hem escoltat massa vegades que la pragmàtica és com la paperera de les disciplines, que recull tot allò que les altres teories rebutgen. La idea de la paperera pot ser simpàtica, però no és exactament acollidora. Insistir en els costats sistemàtics de la recerca segurament té el seu mèrit. Recordar que pot existir una teoria –amb les implicacions científiques (filosòfiques) corresponents– que reti compte de les pràctiques intermitents i novadores que examinen la llengua col·loquial i que treuen partit de l'estilística lingüística és, segons com, una singularitat. Vico pressuposava sobretot un sistema. Que aquesta idea arribi a nosaltres des del segle XVIII no deixa de ser un altre dels punts interessants de l'empresa.

Tot això ens porta a una reconsideració dels nostres hàbits consolidats de referir-nos al col·loquial, a pensar d'una altra manera la llengua corrent i les seues necessàries imbricacions en el context quotidià. Segurament això col·labora a desdramatitzar (i despenalitzar) l'expressió ordinària. Caldria remuntar-se fins a les discussions renaixentistes sobre la llengua per trobar defenses racionals del parlar ordinari, enfront del típic menyspreu llibresc. L'humanista i cabalista francès Charles de Bovelles (1478-1567) pot ser una bona il·lustració del que anem buscant. Bovelles (*Liber de differentia vulgarium linguarum*, París, 1533) sostenia la llibertat d'evolució dels vulgars, en tant que producte dels costums del país (*patriae consuetudinem*), en una mena d'original i estudiat *laissez passer*. Mantenia que era un error castigar els vicis de la llengua materna –ja que variacions així es donaven en tots els vulgars. Encara que puguem diferir de la seua actitud obertament liberal, li hem de reconèixer el punt de valoració que suposa de la llengua ordinària, i la distància que pren davant la tendència més difosa de menyspreu del col·loquial. És per ací per on podem incorporar el material històric al pensament contemporani.

5. Referències

Crapanzano, V. (1996): "'Self'-Centering Narratives", in M. Silverstein & G. Urban, *Natural Histories on Discourse*. Chicago: The University of Chicago Press, pàg. 106-127.

Danesi, M. (1993): *Vico, Metaphor and the Origin of Language*. Bloomington: Indiana University Press.

Droixhe, D. (1978): *La linguistique et l'appel à l'histoire (1600-1800)*. Gènova: Droz.

Shotter, J. (1993): *Conversational realities*. Londres: Sage.

Trabant, J. (1996): *La scienza nuova dei segni antichi*. Bari: Laterza.

Vico, G. (1990): *Scienza Nuova (1744)*, a *Opere*, A. Battistini ed. Milà: Mondadori, pàg. 410-971 [SN44]. [Cito pel número de paràgraf. La traducció és meua.]

Amadeu Viana

Universitat de Lleida
aviana@filcat.udl.es